

Doręczenia komornicze na podstawie art. 139¹ k.p.c. w świetle aktualnej praktyki sądowej

W praktyce sądowej dokonano wykładni art. 139¹ k.p.c., która w mojej ocenie jest nieprawidłowa. Poniżej zostanie przedstawiony jeden z takich przypadków. Otóż, strona powodowa po tym, jak sąd wydał postanowienie o zawieszeniu postępowania, na podstawie art. 177 § 1 pkt 6) w zw. z art. 139¹ § 2 k.p.c., złożyła w terminie trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu, wniosek o jego podjęcie wraz z postanowieniem komornika sądowego i informacją z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zawierającą nowe dane adresowe pozwanego. Sąd mocą postanowienia odmówił podjęcia zawieszonego postępowania w sprawie oraz z uwagi na upływ trzech miesięcy, umorzył postępowanie, na podstawie art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c. W ocenie sądu, w aktualnej treści przepis nie daje możliwości podania przez powoda nowego, aktualnego adresu pozwanego, po tym, jak adres wskazany w pozwie jest nieaktualny.

Stosownie do art. 139¹ § 2 k.p.c., powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu zobowiązania do doręczenia pozwanemu pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, za pośrednictwem komornika, składa do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika albo zwraca korespondencję wraz z dowodem na piśmie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu stosuje się art. 177 § 1 pkt 6) k.p.c. Z kolei stosownie do art. 182 § 1 pkt 1) k.p.c. sąd umarza postępowanie zawieszone z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5) i 6), jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania.

Wydaje się, że wykładnia art. 139¹ § 2 k.p.c. przyjęta przez sąd doprowadziła do błędnych wniosków i w konsekwencji odmowy podjęcia zawieszonego postępowania oraz do jego umorzenia. Należy przede wszystkim mieć na uwadze podstawowe prawo wierzyciela do realizowania ochrony prawnej w postępowaniu sądowym (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i w jego kontekście dokonywać wykładni art. 139¹ § 2 k.p.c.

Sąd pominął także regulację ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 1458, dalej jako: u.k.s.). Otóż, stosownie do art. 3a ust. 4 u.k.s., jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a zgodnie z ustaleniami komornika adresat nie zamieszkuje pod wskazanym adresem, komornik zwraca pismo podmiotowi zlecającemu

doręczenie informując go o dokonanych ustaleniach. To samo dotyczy przypadku, gdy komornikowi mimo podjęcia wymaganych czynności nie udało się ustalić, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem. Z kolei stosownie do art. 3b u.k.s. w przypadku zwrotu przez komornika pisma, o którym mowa w art. 3a ust. 4, podmiot zlecający może wystąpić do tego komornika z wnioskiem o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata. W tym celu komornik może żądać niezbędnych informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 3 – 6 k.p.c.

Wykładnia art. 139¹ § 2 k.p.c. przyjęta przez sąd prowadzi do kontrowersyjnych skutków, a mianowicie konieczności umorzenia pierwotnie wszczętego postępowania, z uwagi na nieaktualny adres zamieszkania pozwanego podany w pozwie, a następnie ponownemu złożeniu pozwu o to samo roszczenie przeciwko temu samemu pozwanemu, z podaniem nowego, aktualnego adresu jego zamieszkania. Nie można tracić z pola widzenia, że umorzenie postępowania jest ograniczeniem prawa do sądu, w związku z czym powinno być stosowane powściągliwie, tylko w uzasadnionych wypadkach, przy ścisłej wykładni przepisów oraz uwzględnieniu celów zawieszenia, a wydanie postanowienia o umorzeniu wymaga uprzedniego zbadania, czy nie zaszły okoliczności wyłączające możliwość takiego rozstrzygnięcia (zob. np. wyrok SN z dnia 15 października 2015 r., II UK 346/14).

Sąd nie nadał także właściwego znaczenia regulacji warunków formalnych pozwu, w tym oznaczenia miejsca zamieszkania pozwanego (art. 126 § 2 pkt 1 w zw. z art. 187 § 1 k.p.c.). Otóż, przepisy k.p.c. nie wyłączają dopuszczalności wskazania nowego, aktualnego adresu zamieszkania pozwanego, po tym, jak adres podany w pozwie okazał się nieaktualny. Wręcz prawodawca wprost nałożył na strony obowiązek zawiadamiania sądu o każdej zmianie swego zamieszkania (art. 136 § 1 k.p.c.). Regulacja doręczenia komorniczego z art. 139¹ k.p.c. nie modyfikuje stosowania innych przepisów k.p.c. Powód może zatem w każdym momencie postępowania podać sądowi aktualny adres zamieszkania pozwanego, inny niż wskazany w pozwie, a sąd powinien podjąć próbę doręczenia pod nowy adres. Należy podkreślić, że powód znając inny adres zamieszkania pozwanego niż wskazany w pozwie, nie jest w stanie obiektywnie zrealizować żadnej z dwóch przesłanek wymienionych w art. 139¹ § 2 k.p.c., które umożliwiłyby dalsze prowadzenia postępowania.

Wykładnia art. 139¹ k.p.c. przyjęta przez niektóre sądy jest bardzo groźna dla wierzycieli, bowiem należy pamiętać, że umorzenie pierwotnie wszczętego postępowania ma

ten skutek procesowy, że poprzedni pozew nie wywołuje żadnych skutków, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa (art. 182 § 2 k.p.c.), a zatem roszczenie powoda może ulec przedawnieniu na skutek błędnych zabiegów procesowych sądu.

Reasumując, strona powodowa może po zawieszeniu postępowania, z uwagi na niedoręczenie bezpośrednio pozwanemu odpisu pozwu, złożyć wniosek o podjęcie postępowania i ponowne doręczenie odpisu pozwu na inny adres zamieszkania pozwanego, w szczególności ustalony przez komornika sądowego w trybie art. 3b u.k.s. W przypadku, gdy powód wskazał nowy adres pozwanego, upada podstawa dalszego zawieszenia postępowania. Sąd powinien podjąć postępowanie i dokonać z urzędu doręczenia korespondencji pod nowo wskazanym adresem, kierując się zasadą oficjalności doręczeń w postępowaniu cywilnym.

Dr hab. Michał Krakowiak prof. UŁ

Sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi